

ÅRSRAPPORT 2020

**Sølven
verneområdestyre**

Innhold

Forord.....	4
Verneområdene – status.....	4
Sølen landskapsvernområde	4
Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat.....	4
Aktører i verneområdet.....	5
Verneområdestyret	5
Verneområdeforvalter	5
Naturopsynet.....	5
Andre sentrale myndigheter	5
Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg	6
Sentrale dokument.....	6
Verneområdestyrets arbeid i 2020	7
Møter, befaringer og studietur	7
Saker	7
Økonomisk oversikt over midler disponert av verneområdestyret i 2020	8
Tiltak 2020	8
Fjerning av tagging	8
Skoleopplegg	9
Bilde 3,4,5 & 6: Flott dag med mellomtrinnet ved Åkrådalen seter.	9
Skilting og merking av stier	9
Planlegge restaurering av Nydammen	10
Tematurer.....	10
Oppsyn leirplasser langs Sølen sjøen -utkjøring ved	11
Klopp over bekk i Misterdalen.....	11
Ferdsestellere	11
Fjerne buskfuru, fremmed art.....	11
Stolper til temasti/natursti.....	11
Prosjekt «Gamle bilder»	11
Bestilling av SNO.....	11
Andre aktiviteter, prosjekter og planer.....	12
Hjemmeside.....	12
Besøksstrategi og besøksforvaltning	12

Skjøtselsplan.....	13
Utvikling av reiselivet i Rendalen – Opplev Rendalen.....	13
Andre møter og arrangement	14
Forvaltningsplan for Jutulhogget.....	14
Informasjon	15

Forord

Sølen landskapsvernområde ble opprettet i 2011 og Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat ble opprettet i 2008.

I tråd med den nye forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder ble forvaltningsmyndigheten for Sølen landskapsvernområde delegert til et politisk sammensatt verneområdestyre med representasjon fra Rendalen kommune og Innlandet fylkeskommune ved Miljødepartementets vedtak av 15. mars 2013. Ved utnevnelsen av verneområdestyret vedtok også departementet egne vedtekter som fastlegger styrets mandat og rammer for arbeidet.

Ved brev av 17. august 2015 fra Miljødirektoratet ble Sølen verneområdestyre også delegert forvaltningsmyndigheten for Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat. Ikrafttredelse for delegeringen ble satt til 1. oktober 2015.

Verneområdeforvalter ble ansatt i 2014 og har kontorsted på kommunehuset i Rendalen.

Årsrapporten gir en samlet framstilling av verneområdestyret og verneområdeforvalter sitt arbeid, gjennomførte tiltak, møter og annen aktivitet.

Verneområdene – status

Sølen landskapsvernområde

Sølen landskapsvernområdet ble opprettet ved kongelig resolusjon 18. februar 2011 med hjemmel i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Landskapsvernområdet ligger i Rendalen kommune og omfatter et område på 456,4 km²

Formålet med Sølen landskapsvernområde er å ta vare på et natur- og kulturlandskap med økologisk og kulturell verdi, med opplevelsesverdi og som er identitetsskapende. Området er i Hedmarkssammenheng et egenartet landskap med store naturkvaliteter og opplevelsesverdier, spesielt det karakteristiske Sølenmassivet med omkringliggende landskapsrom. Området har kvartærgeologisk verdifulle landskapsformer og forekomster, og det har områder og forekomster med betydelige verdier knyttet til kulturminner og kulturmiljøer, spesielt kulturminner knyttet til fangstvirksomhet. I formålsparagrafen påpekes det også at allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat

Fuggdalen naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. september 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Fuggdalen naturreservatet er å bevare et barskogområde som et helhetlig økosystem med ulike skogtyper, et nedbørfelt med myrer, vassdrag og omkransende snaufjell samt naturlig forekommende vann- og landlevende arter. Fredningen skal ivareta spesielle naturtyper som raviner, bekkekløfter, kildeframspring med kildevegetasjon, gransumpskog og bærlyngfuruskog. Området har særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning fordi det omfatter et helt nedbørfelt med begrensede tekniske inngrep.

Steinfjellet naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. juni 2009 med hjemmel i lov 19. juni 1970 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Steinfjellet naturreservat er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell naturtype ved at det består av en lite påvirket naturskog med gammel furuskog med god kontinuitet i

død ved, og det har særskilt vitenskapelig betydning ved at det inneholder flere sjeldne og sårbare arter.

Både Fuggdalen naturreservat (ca. 52 700 dekar) og Steinfjellet naturreservat (ca. 4 400 dekar) grenser inn til Sølen landskapsvernområde fra vest.

Aktører i verneområdet

Verneområdestyret

Verneområdestyret har i 2020 bestått av følgende medlemmer:

Medlem	Varamedlem	Representerer
Hanne Didriksen, leder	Karl Sigurd Hole	Rendalen kommune
Henning Dalbakk	Marit Bjørnstad	Rendalen kommune
Kjerstin Lundgård	Erik Ringnes	Innlandet fylkeskommune

Arkivfunksjonen til verneområdestyret ligger hos Fylkesmannen i Innlandet og postadressen er:

Sølen verneområdestyre
Fylkesmannen i Innlandet
Postboks 987
2619 Lillehammer
Epost: stinpost@statsforvalteren.no
Telefon: 62 55 11 86

Verneområdeforvalter

Styrets sekretariat består av verneområdeforvalter Hilde Nystuen med kontorsted på kommunehuset på Bergset i Rendalen. Forvalter ble ansatt 1. mars 2014 i en 100 % stilling, men har omsorgspermisjon i 10 %. Forvalter er underlagt styret i alle saker, men er formelt ansatt hos fylkesmannen i Innlandet. Forvalter skal forberede saker for styret, drive informasjon og gjennomføre tiltak, samt holde kontakt med brukerne av områdene.

Naturoppsynet

Naturoppsynet er den utøvende og kontrollerende delen av forvaltningen av verneområdene. Naturoppsynet kan ikke drive forvaltning, men skal følge opp miljølovgivningen og vedtak fattet av verneområdestyret og andre offentlige myndigheter. Hovedansvarlig for naturoppsynet i Sølen landskapsvernområde er Erik Ola Helstad, som er samlokalisert med verneområdeforvalter. SNO utfører rene oppsynsoppgaver, informasjonsarbeid og gjennomfører tiltak og kartlegginger for verneområdestyret. SNO utarbeider egne årsrapporter der dette gjennomgås.

Andre sentrale myndigheter

Det er også andre myndigheter som påvirker bruk og tilrettelegging i verneområdet. Sølen LVO, Fuggdalen NR og Steinfjellet NR ligger i sin helhet innenfor Rendalen kommune. Kommunen har ansvaret for arealforvaltningen og god dialog er særlig viktig for innfallsporene og randsonene til verneområdene. Kommunen har myndighet etter plan- og bygningsloven og motorferdselloven. Ofte må brukerne ha løyve fra både verneforskrift og generelt lovverk.

Fylkesmannen hadde forvaltningsansvaret for verneforskriften fram til opprettelsen av verneområdestyret. Miljøvernavdelingen har erfaring og fagkunnskap som verneområdeforvalteren

kan dra nytte av i sitt arbeid, og forvalteren deltar i fagsamlinger der dette er relevant. I tillegg har fylkesmannen klagerett på vedtak som blir fattet av verneområdestyret.

Fylkeskommunen er representert politisk i verneområdestyret. I tillegg har fylkeskommunen myndighet etter kulturminneloven og fagkompetanse knyttet til kulturminneforvaltning- og tilrettelegging for friluftsliv.

Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg

Et rådgivende utvalg skal sikre involvering av ulike interesser i verneområdet; grunneiere og andre interessenter/organisasjoner. Det rådgivende utvalget skal ikke behandle enkeltsaker, men kunne gi råd til styret i saker som gjelder forvaltningen av verneområdet og være en kanal for brukerinteresser inn i verneområdestyret. Det er ikke oppnevnt rådgivende utvalg for disse verneområdene enda, men det er gjennomført årlige Sølenseminarer og det vil bli mer fokus på dette utvalget gjennom besøksstrategiarbeidet.

Administrativt kontaktutvalg skal være et forum for å diskutere og avklare saker mellom kommune og forvaltning, samt fungere som en støtte til forvalter i planlegging/gjennomføring av tiltak. Verneområdeforvalter har hatt en god og tett dialog med både kommunen og fylkeskommunen på mange saker 2020. Det er en stor fordel å sitte i samme kontorfellesskap med kommuneadministrasjonen i Rendalen. Det har vært avholdt to møter i administrativt kontaktutvalg. Det har også vært et møte med styret i Rendalen kommuneskoger vedrørende mulighetsstudien som er utarbeidet for Mefurua. Møtet ble holdt på Galten Gård i Engerdalen, hvor vertskapet også orienterte om turismesatsingen på garden der.

Sentrale dokument

Naturmangfoldloven ble satt i kraft 1. juli 2009, og erstatter Naturvernloven fra 1970. Vedtak fattet etter Naturvernloven er fortsatt gjeldende, men naturmangfoldloven har satt en del nye kriterier til saksbehandling (vurdering av miljørettslige prinsipper etter §§ 8-12) og generelle unntaksregler i verneforskriftene er erstattet av § 48 i naturmangfoldloven.

Verneforskriften for Sjølen landskapsvernområde ble fastsatt ved vernevedtaket 18. februar 2011. Verneforskriften er juridisk bindende. Verneforskriften for Fuggdalen naturreservat ble fastsatt 26. september 2008 og verneforskriften for Steinfjellet naturreservat ble fastsatt 26. juni 2009.

Forvaltningsplan for Sjølen landskapsvernområde ble godkjent i brev av 12. november 2015 med krav om noen mindre endringer. Det er ikke utarbeidet forvaltningsplan for Fuggdalen naturreservat eller Steinfjellet naturreservat, men det er mål om å starte opp dette arbeidet etter at besøksstrategien for Sjølen landskapsvernområde er vedtatt.

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å trekke opp retningslinjer og konkretisere felles mål for forvaltningen, slik at formålet med etableringen av verneområdet blir ivaretatt. En forvaltningsplan skal være veiledende og være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde natur- og kulturverdiene og fremme formålet med vernet. Den skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Det er videre et mål at forvaltningsplanen skal etablere gode rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom aktører lokalt, regionalt og nasjonalt. Den skal bidra til avklaring av hvordan ulike verne- og bruksinteresser skal håndteres.

Verneområdestyrets arbeid i 2020

Møter, befaringer og studietur

Oversikt styremøter i 2019:

Dato	Møte	Sted
24.02.2020	Styremøte	Forvaltningsknutepunktet
16.03.2020	Elektronisk møte	
18.03.2020	Elektronisk møte	
19.05.2020	Elektronisk møte	
26.06.2020	Styremøte	Forvaltningsknutepunktet
28.08.2020	Elektronisk møte	
30.09.2019	Elektronisk møte	
15.10.2020	Styremøte	Hjerkin
03.12.2020	Elektronisk møte	

Sølen verneområdestyre har i 2020 hatt 3 styremøter og 6 elektroniske møter. Det nye verneområdestyret ble konstituert i mars og det har vært et spesielt år med få fysiske møter pga Covid 19 situasjonen. Vi fikk likevel til en fin befaring innover fjellet til Fiskevollen 26. juni. 17. august deltok styret og verneområdeforvalter på opplæringsdag på Lillehammer for nasjonalpark- og verneområdestyrene for Langsua NP, Fulufjellet NP, Dovrefjell- Sunndalsfjella NP og Sølen LVO. I tillegg ble det gjennomført en to dagers studietur til forvaltningsknutepunktene på Hjerkin og Lom i oktober. To fine dager med innblikk i verneverdier, besøksstrategi, gode tilretteleggings- og formidlingstiltak og sett den nye merkevaren tatt i bruk.

Bilde 1: Styret på studietur, her ved Fjellmuseet i Lom.

Bilde 2: Styret på befaring på Fiskevollen

Saker

Oversikt over saker behandlet av Sølen verneområdestyre i 2020:

Type saker	Antall saker i 2020
Bygg/endringer av bygg og anlegg	2
Motorferdsel, barmark § 48 NML	1
Motorferdsel, barmark	5
Motorferdsel snødekt mark § 48	1

Motorferdsel, snødekt mark skiløyper/leiekjøring	2
Andre saker	7
Vedtak om økonomi og drift	2
Vedtak om plan og planarbeid	3
Vedtak om tilrettelegging og tiltak	2
Totalt	20

Styret har til sammen behandlet 20 saker. I tillegg kommer referatsaker, drøftings- og orienteringssaker. Verneområdeforvalter behandlet 13 delegerte saker i 2020 og har brukt mye tid på arbeidet med besøksstrategi, oppfølging av avtaler på oppdrag/mulighetsstudier, tiltak og andre prosjekter innenfor verneområdet. Delegerte saker refereres styret i etterkant. Dispensasjon for motorferdsel utgjør mesteparten av de delegerte sakene, og dispensasjon for motorferdsel på snødekt mark inn til hytter og setrer (nyttetransport) gjelder fram til 30. april 2021. Det forventes derfor en økt saksmengde igjen i 2021 med dispensasjoner for motorferdsel.

Mer informasjon om sakene finnes i styrets protokoller som ligger på Sølen verneområdestyre sin hjemmeside. Alle vedtak ligger også ute på www.miljovedtak.no.

Økonomisk oversikt over midler disponert av verneområdestyret i 2020

Regnskapsoversikt for tiltak, planer og drift av Sølen verneområdestyre i 2020:

Post	Formål	Bevilget	Disponert
1420.31	Tiltaksmidler	90.000	90.682
1420.21	Drift styret	180.000	175.076
1400.21	Besøksstrategi og skjøtselsplan	550.000	530.012

Tiltak 2020

Verneområdestyret melder hver høst inn sine behov for forvaltnings- og skjøtselstiltak i verneområdene til Miljødirektoratet som tildeler ut fra en nasjonal prioritering. Verneområdestyret disponerer midlene og prioriterer bruken av dem. I tillegg er det årlige bestillingsmøter med lokalt SNO. Bestillingsmøtene er en prosess mellom verneområdestyret og SNO der styret melder inn behov for tiltak de ønsker SNO skal utføre i verneområdet. SNO gjør deretter en vurdering ut fra styrets tiltaksplan og føringer i statsbudsjett samt strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder. Ut over tiltaksmidlene brukes også personressurser i form av arbeidstid fra lokal SNO og verneområdeforvalter.

Fjerning av tagging

Det ble høsten 2016 oppdaget tagging/spraymalte symboler på steiner og fast fjell langs hovedstien opp til Sølentoppen fra Gravåsen. Dette ble forsøkt fjernet sommeren 2017 uten å lykkes. Sommeren 2019 lyktes vi med å fjerne det meste av tagging ved kjøp av tjenester fra blant annet Rendalen kommune. Det ble benyttet drill og stålbørster. Planen var å ta en sjekk på om alt er fjernet i 2020, men det utsatt til i 2021.

Skoleopplegg

Det er et stort behov for økt kunnskap blant barn og unge om naturarven/naturverdiene lokalt. Utviklingen av treårige skoleopplegg for 5.-7. klasse er gjort i samarbeid med firmaet Fjelldriv og er meget godt mottatt av barneskolene i Rendalen. Temaene er basert på verneverdiene og foregår innenfor Sjølen landskapsvernområde og Jutulhogget naturreservat.

I 2020 ble skoleprosjekt for mellomtrinnet gjennomført 17. september med tema «Villreinfangst, kulturminner og bli kjent med Sjølen landskapsvernområde». Verneområdeforvalter var på besøk på begge skolene i forkant av dagen ute. Den 17. september besøkte vi Åkrådalen seter hvor ungene deltok på ulike aktiviteter/poster og fikk servert renseskav i seterfjøset av vertskapet Marit Kveen og Jens Tore Løken. Hilde Mømb bistod også med å gjennomføre dagen.

Bilde 3,4,5 & 6: Flott dag med mellomtrinnet ved Åkrådalen seter.

Skilting og merking av stier

Oppsetting av retningskilt på de mest brukte stiene i verneområdet ble gjort sommeren 2017. Det påbegynte arbeidet fullføres når besøksstrategien er vedtatt. Det kan være behov for noe etterbestilling av skilt og stolper, og det må ses nærmere på merking av stiene.

Den gamle ferdselsveien/seterveien fra Lomnes til Femundsundet er delvis midlertidig merket v/Jan Risbakken. Det gjenstår å gps plote stien. I tillegg har Jens Tore Løken gått opp igjen kløvstien til Åkrådalen/Fiskevollen. Gamle ferdselsveier inngår i arbeidet med besøksstrategien.

Planlegge restaurering av Nydammen

Nydammen er et unikt kulturmiljø/kulturminne. Fløtningsdammen er fra 1902 og har begynt å rase ut. Grunneier har restaurert nålbu og damkoier og det er interesse for å restaurere dammen. Dette vil være et samarbeidsprosjekt mellom flere aktører blant annet fylkeskommunen og grunneier. Det er i første omgang behov for å kartlegge omfanget og kostnadene ved en slik restaurering. Murer Staffan Andersson har vært der på befaring og laget en beskrivelse med kostnadsoverslag på tiltak som bør gjøres.

Tematurer

Det har vært fokus på viktigheten av aktiv kunnskapsformidling om området og verneverdiene og styrke identiteten til området blant lokale og besøkende. Det er i den forbindelse ønskelig å arrangere flere tematurer. Dette ses i sammenheng med besøksstrategiarbeidet og som en del av forankring- og medvirkningsprosessene i dette arbeidet. 6.september var Sølen verneområdestyre arrangør på en temadag under Veidemannsfestivalen ved Nydammen. Dette var et samarbeid med Maren Kværness Halberg og Paul Tage Halberg som fortalte innlevende om fløtningshistorien i området. Grappa FRAK spilte og det ble en fin opplevelse å være til stede på arrangementet.

Bilde 7,8,9 § 10: Stemningsfull dag ved Mistra og fløtningsanlegget Nydammen.

Oppsyn leirplasser langs Sølensjøen -utkjøring ved

Det er behov for å følge med på leirplassene som er mest brukt langs Sølensjøen. Sølensjøen Lotteeierlag kan ta på seg oppdraget og det kan også være behov for å kjøre ut noe ved. Dette ble ikke gjennomført i 2020, men følges opp i 2021.

Klopp over bekk i Misterdalen

Det er behov for klopp over bekk langs stien fra Misterdalen til Sølen. Dette tiltaket følges opp i 2021.

Ferdselstellere

For å følge med på utviklingen av ferdsel i området har det siden 2016 vært satt opp ferdselstellere ved de mest brukte stiene. Sommeren 2020 ble det satt opp 2 ferdselstellere ved de to stiene som har utgangspunkt fra Gravåsen til Sølentoppen. SNO har levert rapport og resultatene benyttes i besøksstrategiarbeidet. I tillegg står det fortsatt ute ei turkasse i Sølenskaret. Boka ble i sommer byttet ut.

Fjerne buskfuru, fremmed art

Under feltarbeidet til NIBIO i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan ble det oppdaget at det er et ganske stort område med buskfuru i Skånborket. Dette ble kartlagt og tas inn som tiltak i skjøtelsesplanen som følges opp i 2021.

Stolper til temasti/natursti

Det er nå godkjent en natursti i henhold til den nye merkevaren til Norges nasjonalparker. Dette er stolper i malmfuru med mindre vippeskilt med korte tekster og bilde. Det er bestilt 20 stolper til å sette opp temasti/natursti i Sølen landskapsvernområde. Denne stien må forankres i besøksstrategien, men det er naturlig å se på Rendalstunet jf. mulighetsstudiene som er gjennomført her. I tillegg kan Mefurua og stien fra Gravåsen til Sandbu være aktuelle punkter å tenke en temasti på.

Prosjekt «Gamle bilder»

Sølen verneområdestyre ønsker å samle inn gamle bilder fra Sølen landskapsvernområde med randsone for å visualisere bruken og landskapet tidligere og sammenligne det med dagens landskap og bruk og lage en utstilling for å formidle dette. Anno har fått oppdraget på skanning/digitalisering av gamle bilder og søk etter bilder fra dette området i Anno Musea i Nord Østerdalen sitt fotoarkiv og eventuelle andre fotoarkiv. Det er inngått avtale med Tur og Natur om å refotografere noen av bildene for å se på både endring i bruk og endring i landskap. Dette arbeidet fullføres i 2021 og en utstilling kan være en fin markering i forbindelse med 10 års jubileumet.

Bestilling av SNO

I 2020 har SNO benyttet 11 dagsverk til oppsyn av motorisert ferdsel sommer og vinter, samt opprydding av søppel i Sølen landskapsvernområde. I tillegg er det benyttet 12 dagsverk knyttet til feltarbeid i forbindelse med nasjonalt overvåkningsprogram av rovvilt, med spesielt fokus på overvåkning av jerv. Mange av disse turene var kombinasjonsturer der en også har hatt fokus på informasjon og generelt tilsyn med etterlevelse av verneforskriften.

Motorferdsel kontroll har i hovedsak blitt rettet mot dispensasjoner gitt i forhold til motorferdsel i utmark på vinterstid. Dette dreier seg i hovedsak om dispensasjoner fra verneforskriftene til å benytte snøskuter til transport av bagasje og utstyr til hytter, samt uttransportering av elg. Etter "Forskrift om gebyr for visse overtredelser etter motorferdselloven ved bruk av snøskuter", har Statens Naturoppsyn anledning til å utferdige gebyr på stedet for mindre alvorlige overtredelser. Det ble ikke skrevet ut gebyr i 2020.

Det er startet opp et arbeid med registrering av bygninger innenfor verneområdene. Dette arbeidet er utført blant annet ved hjelp av SNO og er lagt inn i verneområdeloggen. Bakgrunnen for dette arbeidet er behovet for å ha god oversikt over dagens bygninger innenfor verneområdet i forbindelse med byggesaksbehandling. I tillegg har arealplanlegger i kommunen utarbeidet en oversikt over antall hytter og setrer i området hvor blant annet gjennomsnittlig BYA er angitt.

Andre aktiviteter, prosjekter og planer

Hjemmeside

Verneområdeforvalter er i dialog med Miljødirektoratet om utvikling av tekst og bilder for både Jutulhogget og Sølen på www.norgesnasjonalparker.no. Her skal det linkes videre til Sølen sin egen nettside som også er under utarbeidelse. Hjemmesiden vil lanseres når besøksstrategien er vedtatt.

Besøksstrategi og besøksforvaltning

Prosjektplan for besøksstrategi for Sølen landskapsvernområde ble vedtatt av verneområdestyret 03.12.15 og revidert sist gang i styremøte i desember 2019. Arbeidet med besøksstrategi er i sluttfasen og planen er at den vil komme på høring første halvdel av 2021. Det er i perioden 2016-2020 gjennomført en omfattende kartlegging av kunnskapsgrunnlaget.

Følgende kartlegginger av naturgrunnlaget, de besøkende/brukere/reiseliv og annen relevant kunnskap er gjennomført i perioden 2016-2020 i forbindelse med arbeidet med besøksstrategi for Sølen lvo:

- Brukerundersøkelse, v/NINA sommeren 2016-2017
- Reiselivskartlegging, v/ TVS 2016
- Mulighetsstudie for innfallsport/formidlingspunkt ved Bullmuseet/Rendalstunet 2017
- Mulighetsstudie på innfallsportene ved Gravåsen og Mefurua, v/ TVS 2017
- Sårbarhetskartlegging av fugl v/Øyvind Fredriksson 2017
- Sårbarhetskartlegging av vegetasjon og dyreliv, v/ NINA 2017-2018
- NiN- kartlegging i søndre del av Sølensjøen, v/ Miljøfaglig Utredning 2018.
- Supplerende kartlegging av reiseliv og bruk av sosiale medier i området, v/TVS 2018
- Sårbarhetskartlegging på Rendalsren, v/Fjelldriv 2018-2019
- Vertskapskurs, v/Pål Medhus 2018 med fokus på hvordan utvikle minneverdige opplevelser og historier. De 10 prinsippene for bærekraftig reiseliv ble gjennomgått og vi jobbet med Rendalens unikhet og styrker. Hva vil Rendalen være? Ekthet og autentisk!
- Brukerundersøkelse Rendalstunet, v/TVS 2018
- Mulighetsstudie/videre utvikling og prosjektering av temasti og formidlingsplan av verneområdene ved Rendalen Bygdemuseum samt tilrettelegging ved Mefurua, v/TVS og Gøran Johansen 2019, 2020
- Detaljprosjektering tilrettelegging ved Mefurua, v/Gøran Johansen 2019-2020
- Opplevelsesdesign Veidemannskultur i Rendalen og Sølen landskapsvernområde, v/Hands on History, 2019
- Spørreundersøkelse blant brukerne av hyttene i Sølenroa og Mefuru, v/TVS 2019
- Spørreundersøkelse blant rensjegere, v/TVS 2019-2020
- Mulighetsstudie – utvikling av Mefurua som informasjons- og formidlingspunkt – konsepter rundt overnatting og servering sommerstid og forslag driftsbudsjett, v/TVS 2019.
- Kartlegging av leirplasser/bålplasser rundt Sølensjøen. SNO har kartlagt leirplasser og bålplasser rundt Sølensjøen og laget en oversikt med plassering og status. De ryddet også søppel på denne turen. Verneområdeforvalter har også hatt en tur med representant fra

Lotteeierlaget på Sølensjøen og sett på leirplassene, samt fått orientering om sikfisket i sjøen.

- Rendalstunet som formidlingsarena for Sjølen landskapsvernområde og Rendalen, v/TVS Synnøve Galaasen Olsen, 2020
- Overordnet skiltplan ifb med besøksstrategien, v/Gøran Johansen 2020-2021.

I tillegg til ferdselstelling i forbindelse med brukerundersøkelsen i 2016, ble det også gjennomført ferdselstelling på begge hovedstiene ved Gravåsen og ved stien fra hengebrua på Sjølenstua sommeren 2017 og 2018, samt i Misterdalen sommeren 2017. I 2019 er det ikke gjennomført telling, men i 2020 stod det to tellere ute ved stien fra Gravåsen til Sjølen. Verneområdeforvalter har hatt turkasser med bøker i på Akshaugen og Tannvola sommeren 2016, 2017 og 2018, i tillegg til turkasse som står i Sjølensketret fortsatt. Denne ble byttet ut med ny bok sommeren 2020.

På grunn av Covid-19 situasjonen har det ikke vært lett å gjennomføre alle de møtene som var planlagt. Men verneområdeforvalter er i dialog med de aktuelle aktørene i området og prøver å gjennomføre flere mindre møter og annen form for dialog (teams, info pr. epost osv) for å sikre god medvirkning i prosessen framover til ferdig plan.

Skjøtselsplan

Det ble høsten 2019 inngått avtale med NIBIO om et oppdrag på prosjekt «Kulturhistorie og skjøtsel i Sjølen landskapsvernområde for seterområdene Skånborke, Misterdalen, Hormdalen og Nysetra. Første del av prosjektet har hatt som formål å undersøke og dokumentere kulturhistorien og driftstradisjoner innenfor noen av setrene i området. Andre del av prosjektet vil har vært feltarbeid og utarbeiding av skjøtselsplan for seterområdene. Metoden som benyttes i arbeidet er «Skjøtselsplan for helhetlige kulturlandskap». Aktuelle aktører/setereiere har deltatt på befaring og møter/intervju sommeren 2020. Skjøtselsplanen forventes ferdig sommeren 2021.

Bilde 11 § 12: Intervju og feltarbeid i forbindelse med skjøtselsplan for Skånborke, Misterdalen, Nysetra og Horndalen.

Utvikling av reiselivet i Rendalen – Opplev Rendalen

Verneområdeforvalter er med i prosjektgruppa som jobber med Opplev Rendalen. Her jobbes det med å utvikle Bygdemuseet/Rendalstunet og hvor det er utarbeidet en forretningsplan for Rendalens turisme/besøksforvaltning. Denne planen er knyttet til tidligere utviklingsarbeid i forhold til «Rendalstunet» jf. forstudien «Rendalen og Rendalen bygdemuseum. Formidling og utvikling av natur- og kulturarv». Planen presenterer en modell for organisering og samhandling for en mer spisset satsing på reiseliv og utvikling av fellesgoder i hele Rendalen. Inkludert i dette er utvikling av flere steder i Rendalen, men med et felles knutepunkt i Rendalstunet.

Med inspirasjon fra fortelleren Bull, som knytter menneske og natur sammen i hele Rendalen, er koblingen storslagen natur (fjell, fiske og juv) og kultur med lokale fortellere i autentiske kvalitetssikrede opplevingspakker, noe som kan sørge for at Rendalen fremstår unik i forhold til andre områder.

Verneområdeforvalter har deltatt i denne prosessen sammen med næringslivet, reiselivet og kommunen. Sjølen verneområdestyre har i tillegg fått utarbeidet en mulighetsstudie for å se på Bullmuseet/Rendalstunet som hovedinnfallsport og informasjonspunkt for verneområdene i Rendalen. Dette arbeidet er også en viktig del av besøksstrategiprosessen.

Det skal organiseres en forretnings- og driftsmodell for Opplev Rendalen, inklusiv en nettside. Videre jobbes det med følgende arbeidsgrupper: Opplevelsesutvikling og arrangement, markedsføring og profilering, fellesgoder, kompetanse og stedsutvikling. Sjølen verneområdestyre er blant annet involvert i utvikling av formidlingsanlegg på Rendalstunet, signaturopplevelser, innspill til nettsiden og stedsutvikling.

Høsten 2020 har Sjølen verneområdestyre engasjert Synnøve Galaasen Olsen fra TVS for å jobbe med et prosjekt vedrørende Rendalstunet som formidlingsarena. Dette er et samarbeidsprosjekt hvor kommunen, verneområdeforvalter og ansatte ved Anno museum (både fra Nord Østerdal og Skogmuseet) har bidratt i arbeidsgruppa. Dette arbeidet videreføres i første halvdel av 2021.

Andre møter og arrangement

Verneområdeforvalter har deltatt avdelingsmøter via teams og en samling på Lillehammer hos Fylkesmannen i Innlandet i 2020. Det ble ikke avholdt vernefagsamling i regi Miljødirektoratet pga Covid-19 situasjonen. Til sammen er det nå 12 nasjonalpark- og verneområdeforvaltere i Innlandet. Dette er en styrke for verneområdeforvaltningen og gi større muligheter for å dele erfaringer og samarbeide om prosjekter framover. Vi har hatt jevnlige møter på teams gjennom året. I tillegg har verneområdeforvalter vært på flere befaringer for å bli bedre kjent i landskapsvernområdet.

Forvaltningsplan for Jutulhogget

Verneområdeforvalter har bistått Fylkesmannen i Innlandet med å utarbeide forvaltningsplan for Jutulhogget naturreservat. Forvaltningsplan og besøksstrategi for Jutulhogget er levert over til fylkesmannen for en siste gjennomgang og målet er at den skal sendes på høring i 2021. Dette arbeidet er viktig å se i sammenheng med besøksstrategien for Sjølen landskapsvernområde.

Informasjon

Sølen verneområde styre har egen hjemmeside www.nasjonalparkstyre.no/solen. Her ligger det informasjon om verneområdeforvaltningen, oversikt over styremedlemmer, møteinnkalling og protokoll fra styremøter m.m. Det er i tillegg opprettet side på facebook og instagram for Sølen landskapsvernområde som er viktige plattformer for å nå ut med informasjon.

